

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

27 de Senatu Gallicano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De Senatu Gallicano. Cap. 27.

- 1 Galliarum rex distribuit ex arbitrio iurisdictionem.
- 2 Senatus Francicus primum fuit apud regem.
- 3 Conuentus Gallici mobiles, & summa iurisdictionis. & nu. 4.
- 4 Curia Francia dicebatur Parlamentum Parisiorum.
- 5 Scacharium quid, & quando Rothomagensis concessum.
- 6 Parlamentum, cur curia suprema dicta.
- 7 Iustitium quando rumpatur & indicatur in Senatu.
- 8 Parlamenti Tholosani introductio, & antiquius Parisiensis.
- 9 Iure scripto iudicari debent homines lingua Occitana.
- 10 Parlamentum Burdegalense quando creatum, quando Delphinale, Aquense, Rothomagensis, Diuionense. nu. 12. 13. 14. & 15.
- 11 Parlamentorum potestas.
- 12 Magistratus dari debent probatis, non probandis.
- 13 Parlamentorum cause, & iurisdictione. nu. 19. & 20.
- 21 Parlamentum an legem facere possit.
- 22 Curia ordinat: formula placitorum parlamentorum est, non inferiorum iudicium sententiarum.
- 23 Parlamentorum classes, & tribumalia.
- 24 Chambre criminelle, & du temps de vacations, de quibus indident.
- 25 Requestarum iudices recuperatores, & notio eorum.

Princeps noster Monarcha solus, nullius additus Principis vel legum imperio, iura subditis & Magistratus ipsos præscribit, iurisdictionisque cuiusque modum ex sententia distribuit, cum regni maioribus districtis & occupatis negotiis, tot populorum non possit audire vel dirimere controuersias. Atque ut id faceretur & iustis faceret, gradus iudicum minorum & maiorum constituit: ut quod a minoribus iudicatum fuisset, a maioribus, ad quos prouocatio esset, diligentius & rursus discerneretur, & si opus esset emendaretur. Attamen ne in infinitum litantium malitia aut contumacia per varios iudices excurreret, meram imposuit, quatenus prodire fas esset, summosque quosdam adiecit Magistratus cum maiori potestate, in quibus his finem acciperet.

Hos summos secum principio esse voluit Rex Galliarum & Francorum, ut illis maiestatem vltimæ dictionis adferret. Neque prius huius consilii status, vel certus locus, vel ita prius curia, vel tempus definitum fuit confidendi, sed indicebatur conuentus eo loci que Regi, ut Senatus ille videretur ambulatorius, ibi consistens vbi Regi, & quandiu placuisset: & ad hunc consuebat ex quacunque regni parte, ut sine spe prouocationis contendentes negotiorum finem in iure caperent, quemadmodum scribit Gaguinus in Pipino, li. 3.

Cuius consilii vestigium remansit in conuentibus, qui postea dicti sunt *grands iours*, *Des grands iours*, in consuetu. Ludo. 12. art. 72. quando videlicet pars Curie Parlamenti, ceteris potissimum diebus, quibus iustitium in sede præcipue est, in aliquam prouinciam ad tempus se transfert, ut sua præsentia facilius crimina expedit prouincialium, aliaque maiores controuersias. Ignorat Gaguinus, unde hic conuentus habendi mos profuaxerit. ¶ Ego tamen arbitror, a Britannia ex instituto Druidum in Gallias peruenisse. Sic enim docet Iulius Cæsar, de Druidum Senatu agens, *Inl. Gest. lib. 6. Commenta. Si certo anni tempore in sinibus Carnutorum, quæ regio totius Gallie medio habetur, consistunt in loco consecrato. Hinc omnes vndeque qui controuersias habent, conueniunt, eorumque decretis iudicari que parent. Disciplina in Britannia inuenta, atque inde in Galliam esse translata existimatur.* Meminit & idem Iulius Cæsar, de his conuentibus Gallicis, lib. 5. *Cæsar conuentibus Gallie peractis in Illyricum proficiscitur.* Et in Italia fuisse hos conuentus in 7. *Quieta Gallia. Cæsar ut instituerat, ad conuentus peragendos proficiscitur.* Fuerunt & in Bœthica, iudicij conuentus quatuor, Gaditanus, Cordubensis, Astigitanus, Hispalensis, ut ait Plinius lib. 3. dum de Bœthica agit. Ita & tempore Regum Francorum, longo interdum annorum intervallo, ut scribit Paulus Æmilius, lib. 8. in Phil. Pulcro. in paucos admodum dies indictum consilium alias abbi agebatur raris iactio controuersis: quod ciuitates suæ quæque præfæcturæ iudicij domesticis contentæ, turpe ducebant longinquum summumque auxilium appellatione implorare. Sed paulatim gliscente calumnia, multitudine causarum incremente, primum quotannis semel, idque in paucos dies: postea & semel & iterum, sed alio quam proxime semper loco, iurisdictione exercebatur.

¶ Tandem a Philippo Pulcro Basilica Lutetia Parisiorum in

regia vrbis insula ædificata, vbi iudicia sine prouocatione fierent, ac velut a sinu Regis ius peteretur. Gaguinus refert Ludouico Hudno Philippi Pulcri Regis filio. Sed id ad patrem melius primum institutum relatum ab Æmilio, ut quæ vaga fuerat antea iurisdictione in regia vrbe certis sedibus consisteret: ne litigatores peregre semper & incerti vexarentur in posterum. Id factum circa annum Domini 1294. autumat sub Philippo Pulcro, Joam. Monraigne de auctoritate sacri consilii, & ideo Parlamentum Parisiense, prius dicebatur Franciæ curia, Joam. Fab. l. 1. C. de summa trinit. Exstat constitutio edita a Philippo illo Pulcro, anno 1302. ne Consilium Parlamenti ab vrbe abnectant, quominus omnibus accessibus curiæ interessent.

¶ Tunc temporis & Normani domi iura petere velle perueherant: Rothomagi, quod ea sit vrbs regionis princeps, quotannis vere ineunte ac autumno sexies septenis in singula ea anni tempora diebus forum agebatur, si per bella aliaue occupationes liceret, quæ sæpenumero vel vere accidebant, vel fando prætexebantur: eum conuentum iuridicum Scacharium, pro statario vocitabant, Paul. Emil. in Phil. Pulcro, lib. 2. Sic enim Scacharium interpretatur Paulus Æmilius. Alii tamen Scacharium, dicunt conuentum iuridicum, qui per prouincias fiebat, cum summa potestate dicendi ius de omnibus, non secus quam Parlamenti esset a Germanica voce *Schickgen*, id est, mittere. Quia in constitutionibus Regis & Imperatoris Caroli Magni, dicebantur missi dominici, qui illos conuentus iuridicos per prouincias Principis peragebant.

¶ Parliamentum, Curia illa regia stataria Parisiensis dicta, a causarum auditione & decisione: est enim nomen vulgare Gallicum *parler* loqui, unde Parlamentum compositum a verbo Græco *παρῆρ*, & illam appellationem curiis maioribus antiquorum attributam, ostendit Annus Viterbiensis, in commenta. ad 2. librum *breuarii Philonis*, in quibus explicatæ & peroratæ causæ decidere videntur, ita docet Senatores, qui *parados* & *peres* dicebantur etiam verbi gratia dictos, i. magistratos, quorum verbo pateatur. Hincque dictatores, ut Varro etiam & Festus affirmant, quod eorum dictis obtemperaretur, & quod diceretur is quoque a Consule: & Senatum Romanum publicæ potestatis, Senatorium consilium dictionale hoc vnicum Parlamentum, postea dum modo diuisum est per Philippum Longum fratrem Ludouici Hutini, anno Domini 1306. ut notat Budæus, ad l. si de Senator. in annotatio. prior. ad P. ¶ Sed legendum puto apud Budæum, anno Domini 1316. quo anno tatum regum obituit: anno quippe 1306. fuit Rex frater Hutinus. Is Philippus Locus trifariam diuisit Parlamentum, quod ex centum uiris constitutum est: nempe in eo essent duodecim Pares Franciæ, seu Duodecem uiri curandæ Reipublicæ causa octo Magistri supplicationum vel requestarum de multis regiæ: octoginta alii, quorum quadraginta essent clerici, alii laici, gloss. antiqua ad §. quocirca in verb. *Parlamenta*, tit. de conclusio. Ecclesia Gallica. in pragma. sanction. Guil. Bened. in repet. c. *Raynium*, in ver. & uxorem nomine, decis. 2. nu. 187. 188. 189. Ioannes Lucius, lib. 3. placito. curia. tit. 1. plac. 4. totam originem patris explicat, ut Philippus Pulcer anno Domini 1302. certum locum curiæ Reipublicæ assignauerit. Lutetiana regiam vrbe. Postea perennis Ludouico Hutino constituta sit anno Domini 1315. Quo tempore vel non multo post cepit amplissimus ordo quotannis posttride Martinalium iurisdictionem onem auspiciari, & persequi usque ad 5. Idus Septembris, reliquo anni tempore iustitio optima ratione contributo.

¶ Cæperant & actionum curialium tunc formulæ, siue stylus Parliamenti. Quo tempore curia Parisiensis introducta & statata fuit, eodem & Tholosanum Parlamentum constitutum inuenio, anno 1302. in constitutione Philippi Pulcri, art. 47. ea lege si id Tholosanis et re tua videretur. Sic enim se habent constitutionis verba. *Propterea, propter subiectionum nostrorum commodum & causarum expeditionem, proponimus ordinare, quod duo Parlamenta Parisiensi: & duo Scacharia Rothomagi, die que Trecentis, bis renebuntur in anno. Et quod Parlamentum apud Tholosam renebuntur sicut tenevi solebat temporibus retroactis, si gentes terra consentiant quod a præfidentibus in Parlamento predicto non appellabunt.* Ex quibus etiam postremis verbis, *Sicut antea tenevi solebat, temporibus retroactis.* Colligo etiam Parlamentum fuisse antiquius apud Tholosanos, quam Parisienses: sed intermissum fuisse, propter bellorum tempora. Verisimile enim non est, tantam ciuitatem que regia fere semper fuit, & suis Regibus & Comitibus liberis tantum seruitebat eosque habebat, ceterisque vicinis imperantibus Senatu

Senatu vel consilio summo caruisse. Fuit & Wisigothorum regia, tempore Clodovei primi regis Francorum, quæ Alaricum regem tum habebat, cum eo necato in imperium venit Clodovei. Sicuti & Burgundia, Vefates, Cadurci, Rutheni, Arverni, totaque Aquitania, usque ad Pyrenæos montes. *Iaco. Meyerus, lib. 1. Annalium Fland. Annoni. lib. 1. ca. 22.* Et Aribertus cum Aquitaniam fovendam accepisset a Dagoberto rege Francorum & fratre, Tholosam regni sedem erexit, *idem Annoni. lib. 4. histo. Franco. ca. 17.* Postea autem & ad reges Francorum rediit, obfessa sæpe & bellis agitata: ut non mirum, si eius Senatus alio aliquando translatus est, & iterum in suam pristinam sedem restitutus. Quare & apparet ex constitutione Caroli 7. anno Domini 1444. stabilitum iterum Tholosæ Parliamentum pro lingua Occitana, & pro Aquitania, ad quod Senarchorum & aliorum iudicium qui intra fines earum regionum iudicarent provocaciones deciderent peruenirent ultimo iudicio. ¶ Conuentum tamen tunc inter Regem & actores seu Syndicos provinciarum lingua Occitanæ, quorum incolæ a Iustino Teologice sunt nominati, quod scripto iure & communi regeretur. Ex quo nec pro iniqua provocacione, multa sui emenda non deberetur. *Guil. Bened. ad ca. Raynarius, ad ver. & uxorem nomine, dec. 2. nu. 191. de testam.* Fecit subinde Parliamentum translatum Montepessulum, & postea reuocatum Tholosam, a Ludouic. 11. anno Domini 1611. *Joan. Montaigne tracta. de auctor. sacri consilii.* ¶ Et postea Burdegalense in Aquitania a Ludouico 12. erectum, de quo vide constitutionem eius. arti. 75. anni Domini 1499.

12. ¶ Delphinale quoque, quod primum fuit consilium creatum per Hubertum Viennensem Delphinum, die 1. Augusti, anno Domini 1040. a consilii nomine mutatum in Parlamento auctoritatem, per Ludouicum 11. anno Domini 1453. *Guid. Pap. q. 44. & q. 45. 4.* ¶ Parliamentum vero provinciarum Aquense, primo erectum in Senatu per Ludouicum illius nominis 11. Comitum provinciarum, patrem Rhenati vicini Comitum, anno Domini 1415. Deinde mutatum nomen in consilium, quod & rursus rediit in Parliamentum, anno Domini 1507.

14. ¶ Rothomagi quoque Scacharium transfuit in Parliamentum anno 1489. Et Diuioni aliud constitutum. ¶ Unde colligamus, illam primum curiam vnicam Franciæ Lutetianam diuisam fuisse in septem sedes, quarum illa primam & digniorem, propter regiam ciuitatem habeat: secundam, Tholosanum Parliamentum: 3. Burdegalense: 4. Gratianopolitanum: 5. Diuionense, *De Diuionensi parlamento, vide Barto. Chassa. in proo. consuet. Burgun. ad ver. de noz. Parlamenti. 6.* Aquense: 7. Rothomagense, *Joan. Montaigne, ubi sup.* Quare opinor omnes Senatores, omnesque curias Parliamentorum, cum sint eiusdem propemodam priuilegii & auctoritatis, & ab eodem fere fonte, dici collegas & vnum veluti tempus constituere, non secus quam omnes Cancellarios in regno Francorum. Sicque alterius Curie seu Parliamenti Senatoribus, in altera Curia re & aditum patere debere, & ius dicendi sententiam, habita ratione temporis quo in album transcripti sunt eius ordinis. *Et ita etiam Joan. Lucius scribit iudicatum & seruatum lib. 4. placito. curia. tit. 7. plac. 5.* ¶ De auctoritate & potestate Parliamentorum, multa adfert Boerius in commentariis tractatus sacri Consilii: ideo pauca de his monerimus. Magna quippe & quotidiana eius Senatus est auctoritas & potestas, & que exigat viros non trium vel quatuor horarum examine in sermone & ingenii perspicacitate probatos, sed multis annis graues, certæ experientie & bonæ vitæ, sine examinatione disputationis, sine disputatione & longa temporis serie perspicuos, quorum virtus, conscientia & ingenii dexteritas & probitas, a multis annis coeperit, & perseuerauerit. Memini enim aliquando me legisse in constitutione Ludouici 12. anni 1512. etiam prohibitum in sede Senescalli Tholosani, ne in consilium assumerentur iudiciorum, nisi proxim aliarum sedium exercuissent, & per seculationis munus ultra tres annos. Experientia cum de cetera in iudiciis necessaria est, maxime ubi alterius iudicis superioris calculus emendatorius non expectatur, ut in Senatu: in quo non tantum dicere eloquenter & acute, quantum sincere, mature & bene de considerandam est. Respublica ægra, Senatui curanda vicima sententia committitur: huius morbi, non loquendo subtiliter, sed probe considerando curantur. Desseo quod in multis Galliarum supremis aliisque Curis, collegæ admittantur imberbes, & rudes, & noni omnino, sub spe discendi, Dolendum quod sufficientiæ eorum Censores, impetente iudicio & calculum præferunt, preclata inquisitione, Deus bone, tam per sanctiorie de vita & mori-

bus & breuissimo examine de cetera, si modo a tribus per tres horas placuerint. Cum tamen nummularii & argentarii noua nummularia suspecta habentes, non tinnit tantum, sed & lapidæ Lydio bonitatem probent. Turpius efficitur, quam non admittitur hospes. Discunt quidem noui & iuvenes Senatores, idque non diffiteor, sed dum discunt, Respublica detrimentam in medicabile capite discens vex trutinam in peiorem partem rapit, & vobis regno cui hæc sunt, ubi numerantur non ponderantur voces. Discendi illis non est tempus & locus: sed iudicandi, idque vltimo iudicio. Nam a senatu seu Parliamentis, ut de Senatu Remar. dictum est antea, prouocari non potest: licet quamuis supplicare contra Senatus iudicium, in consuetu. Ludouic. 12. anni Dom. 1479. non quidem ut olim intra 30. annos, sed intra biennium tantum, exemplo supplicationis præfecti Prætorio, *l. 1. de offic. præf. p. 10.* ¶ Egre ferendum est, quod hodie prius Magistratus dentur vel vendantur, quam persona probetur. Melius olim, & Respublica etiam hilarior, quando etiam probatis meliores ad hoc munus eligerantur, dum ex peritissimis Iuriconsultis, aduocatis: ex optimis aduocatis, Senatores & iudices: ex optimis iudicibus & Senatoribus, Præsides & Cancellarii. Et certe mihi videtur non valde angustum, audire codicillis donatos officium & Senatorum sub incudem reuocari iudicium: idque turpius enim codicillis & munere regio, repuliam merito pati ob ignorantiam: hoc enim mihi videtur esse crimen sacrilegii, reprobare quem Princeps codicillis approbauerit. Sed tamen in hoc curia supremæ est pro salute Reipublicæ cautio, contra ambitionem petentium Magistratus. ¶ Causas, quæ sint cogitationis Curiarum sumptuum tradidit, cor situtic Caroli 7. arti. 5. 6. 7. 8. & quæritio earundem circa iurisdiccionem rerum iuris diæmatis, vel domanii, constitutio Francisci 1. eius tit. art. 15. 43. existet & cor situtic Latina, de foro competent. Cognoscunt & de beneficis vacantibus in regalia in prima adione, *vide de isto casu Egidius. Magist. tit. de regali. c. 12.* de causis Parium Franciæ, si modo illorum interest dicere, non si per obliquum, ut explicat Carol. 7. arti. 20. Cognoscunt, in causa prouocacionis, nisi expresse prohibeantur a constitutionibus, etiam de iudicatis a Præsidiabus & iudicibus regis, delegatis a Rege, & a conservatoribus vniuersitatum, conservatoribus apostolicis, & aliis iudicibus Ecclesiasticis per viam abusus, executoribus arrestorum, consiliariis libellorum supplicum palatii. Magistris supplicum domus regie & thesauri, vide Rebuff. in consuetu. regias tit. de appellationibus ab abusu. gloss. 3. art. 1.

¶ Sed et si nomophylax seu cancellarius interdum prouocacionis codicillos negauerit, ad curiam prouocacionibus, per tractatum Parliamenti impetrantur: & proinde ac si obterti essent eius auctoritate pronuntiat, *Jo. Lucius, lib. 4. Placito curia. plac. 2. & 4.* Præfectis etiam rationum regiarum curiam appellari posse, pronuntiatum est 4. Nov. Septemb. 1383. *idem eod. pla. 5. 6. & 7.* Commituntur & pleraque a principe supremis curiis, præter ordinem discutienda, quæ ibi tantum explicari possunt: ut causæ capitulares, Prælatorum, Comitum, Baronum, ciuitatum, quibus id iure singulari datum est ex Caroli 7. consuet. arti. 5. Proculdubio etiam apud Senatum, tractanda omnis accessoria arrestorum curiæ eiusdem, a qua processerunt: executiones, interpretationes, reformationes arrestorum, siue per viam supplicationis ciuilibus, siue per propositionem erroris impugnentur. ¶ Interdum cognouerunt de duello, & monomachia priuatorum. Decretumque item in exteris pignorationis seu clarigationis, quæ nunc *repressalia* appellantur, ius & potestatem olim curiæ supremæ fuisse probare potest Senatus curiæ Parisiensis supremæ placitum: que tamen nunc penes solum principem esse videmus, *idem Luc. ubi sup. pla. 1.* ¶ Sicuti & leges quidem ratione iurisdictionis in suo territorio Parliamentum facere potest, & de quibus constitutio regia aduersum non inhibeat sine consensu principis leges statueret, non potest. *Jo. Faber in l. si. C. de legi. Ausie. in additio. ad qua. Tholos. 405. Joan. Faber. & Angel. Arctin in §. sed & quod Principi placuit, de iure natur.* Sicque intelligo quæ de summa eius potestate traduntur: multa quamuis publicanda mittat Senatui Princeps, hæc ita demum constitutionis vim in territorio Senatus habent, cum publicata seu approbata fuerint, iuxta l. humanum Cod. de legibus. Consilii enim causa, non tanquam Rex, id facit. Melius tamen non diffiteor Rempublice habituram, si Rex noster Christianissimus ex Senatu tantum suorum eorum filio, leges ferret plurius iudicio expensas, & matris consilias, plus enim plures probi & boni, quam pauci, ingenio &

consilio pollent. Et Magistatus optimi, regi addictissimi, ea etiam conscientia esse debent, vt malint se addicare magistratu, quā in Deum & principem consensu adulatorio peccare.

22 ¶ Observarunt interpretes curiam supremam non vti inscriptione regia, sed curia. Dum enim statuit, hae formula vitur, *La cour ordonne*, non autem *Le Roy ordonne*, aut *Le Roy vous dit*: quia formula illa, *Rex statuit*, est propria consilii, in quo Cancellarius, magnus Regis Consiliarius, eo modo edicta pronuntiat, *Iacob. Bonaudus de Sanse*, ad Ioan de terra rubea, in proo. contra rebelles, *Joan. Monta gne in tracta. de auctor. magni. consil.* Neque etiam illa verba, *curia statuit, curia precipit*, aliis iudicibus quam Parlamento permittuntur, *Bonaud. de Sanse. vbi sup.*

23 ¶ Curia Parliamentorum in classes diuisa est, primumque tribunal, Parlamenti nomen retinet, vocat *l'audiance*, vbi perorare causae deciduntur. Reliquae classes propria nomina habent, vt prima & secunda aut tertiae classis inquestarum, in quibus sunt proprii Doctores seu Praesides. Alia classis si adest, dicitur Requestarum seu libellorum. Tribunal primum, & classis Inquestarum, supremo iudicio sine prouocatione decidunt lites. Primum vt plerumque, ex tempore explicata, terminat: vel si quid consilio dignum sit, non liquere tunc, sed amplius deliberandum censet. In classibus veto Inquestarum, negotia quae ex scripturis & probationibus perpendendis & percurrendis constant, diiudicantur. Statuit Ludouicus 12. anno Domini 1499. artic. 74. Senatores seu Consiliarios priusquam in orchestrum maioris tribunalis seu audientiae, dicant *cameram magnam*, consendant, versari debere & veluti praeludere in classibus inquisitionis, seu inquestarum.

24 ¶ Est & Tholus criminalium causarum, vbi & causae perorantur criminales summo iudicio, vocat *Chambre de la tournele*, pro quarum decisione ex curia certi delignantur quotannis, eaque classis nunquam iustitiam facit, & exigit affluos suos Senatores, ex constitutione Caroli 8. artic. 90. Et tempore iustitiae, residet in curia quoque classis iudicum delectorum ex omnib. ante finem Parlamenti, vocant *Chambre seant au temps des vacations*, aut *Chambre retenue*. Cui certae summae tantum notio, videlicet reditus centum librarum, vel rerum valoris centum librarum, datur: & beneficiorum valoris anni ducentorum aureorum, ex constit. Franc. 1. des *abbreviations de proces* anni 1519. artic. 1. 2. 3.

25 ¶ At requestarum iudices, sunt ex Parlamenti corpore, veluti recuperatores & delegati a Principe in causis ciuilibus priuilegiatarum personarum: vnde vocantur Commissarii requestarum: & privilegia quae illis dirigitur, vocantur *Committimus*: quod per diplomata Cancellariae, illis notio committatur causarum possessionis & personarum, *Constitutio Ludouici*, 12. artic. 42. & 43. *Caroli 8. artic. 76*. Quae personae habeant causas committas huic curiae, tradunt constitutiones propriae. Ab istis ad curiam supremam est prouocatio, vt a iudicibus regis aliis. Non cognoscunt de criminalibus principaliter, vbi regii procuratores instant: nisi illae criminales quaestiones incidant post motam causam in quaestionem. Non item cognoscunt de hypothecariis, *Molina. in 7. par. styli parlamen. aristo 93*. nec generaliter de in re in actionibus aliis, neque nisi inter personas priuilegiatas: quales sunt praecipui officarii diadematis, seu *de la couronne*, Senatores priuati consilii, Magistri libellorum ordinarii domus regiae, notarii & secretarii, domestici & officarii salario donati, eius, vel augustae, fratrum, sororum, auunculorum, materterarum, filiorum Franciae, nisi negotiatores sint. Item officarii curiarum supremarum, duodecim aduocati Senatus Parisiensis, famae hilarioris: sex aliorum Senatum, totidem & procuratores, capitula, communitates, ecclesiae pro rebus ecclesiasticis tantum.

De Consilio Principis, seu de consilio Praetoriano vel aulico. Cap. 28.

- 1 Senatus olim, consilium proximum Principis.
- 2 Octauius sibi consilium semestrale elegit.
- 3 Consilium magnum & priuatum Principis: quis ei praesideat, & ex quibus Senatores eius delecti. Et nu. 4. & 5.
- 6 Consilium magnum, olim consilium priuatum Regis sine iurisdictione contentiosa. Nec tanta auctoritatis, ac Parlamentum: a quo eliguntur eius Senatores: eius iurisdictione & sedendi modus, fines, & priuilegia. nu. 7. 8. 9. 10. & 11.

¶ Vandiū ¶ Senatus Franciae sequebatur principem, nec certum locum receperat, tandiu is erat & sacrum illius consilium. Sed vbi legem confedendi perpetuo in aliquo loco accepit, opus fuit delectu virorum, qui sequerentur consilii causa principem. Quemadmodum & apud Romanos Aelius Adrianus quodammodo Senatum Romanum in aulam suam transfudit. Nam receptis Senatorum optimatibus in amicorum cohortem, quae superiorum Imperatorum temporibus promiscue constare solebat ex Equestri ordine ac Senatorio, domesticum quendam Senatum circa se habuit. Qui, quoniam is contriuitatis pene delectaretur peregrinationibus, comitatus Caesaris dici cepit: & ipius amici, Comites, quorum consilii & opera, in bello & pace vti est, *Aelius Spartianus in Adriano*.

¶ Octauius Caesar etiam sibi instituit fortitri semestralia consilia ex Senatu: ne inuidia contemnere aliquos videretur, cum quibus de negotiis ad Senatum frequentem referendis ante tractaret, *Suetonius in August. ca. 35*. Legimus fere omnes reges & monarchas aliquod consilium penes se habuisse, cum grauium pettractarent. Vt de Aethiopo legitur *Hesler cap. 1. de Alexandro Magno, & aliis*.

¶ Consilium Magnum est veluti consilii priuati & sacri Regis appendix, in quod tantum proximi sanguine heroes, & selecti admodum pauci admittuntur, vide *Budaeum, ad l. fin. de Senator. vbi priuatum strictum & interius aulicum fuisse dictum sit*.

¶ Cancellario magno, & Magistris libellorum domus regiae assident Senatores huius ordinis, semestri partito labore, *Ludo. 12. in consil. de l'augmentation de grand conseil*. Praesidet namque sibi adiit Cancellarius, & eo absente praeses sit. Sin minus olim in tribunali iuridico controuersarum, antiquior ex consiliariis laicis: in sessionibus consilii, antiquior ex clericis.

¶ Consilii istius causa, olim aduocabantur ex curiis supremis Senatores principis: subinde tamen, cum illi in propriis sedibus desiderarentur necessarii: factus visum est ei ordini alios allegere, qui sequerentur sine prouincialium incommoedo Principem, & cum Cancellario negotia ad principem relata, eius auctoritate diiudicarent. Quemadmodum Praefectus praetorio, & Quaestor sacri palatii, tempore Theodosii & Valentiniani, Iudicis sacris praesidebant, & disceptationibus ad Imperatores relatis, illis in negotiis orbis occupatis, *Præcipimus, de appellatio. lib. 7. tit. 62*. Scribit *Cassiodorus* curiales dictos fuisse olim appellatione minoris Senatus, quos poterat verberare Praefectus Praetorio, *Cass. li. 6. variar. c. 3. in formula praefecti praetor.*

¶ Carolus Molinaeus ad quaest. 192. in decisio peraresta apud Ioan. Gallum, per illam quaestionem tradit, magnum consilium olim vbi erat Cancellarius, nihil aliud fuisse quam priuatum Regis consilium: hodie tamen fieri iurisdictionem contentiosam & ordinariam.

¶ Notat & in quaestione 109. consilium fuisse regium, quod magnum consilium dicitur, ne tantae esse auctoritatis, ac est curia parlamenti. Sicque in omnibus diplomatis, vt scribit *Ioannes Lucius, lib. 4. Practico. tit. 1. plac. 10.* in quibus ordinis amplissimi, id est, Senatus, & Praetoriani consilii, id est, magni consilii mentionem haberi contingit: ipse semper amplissimus ordo praeposendus est. Quod & Carolus 8. rescriptit, & in acta publica regestum est Idib. Junii 1499. Profert idem placita, quibus dictum a curia ad praetorianum consilium auocationem non fieri, *idem. Luc. d. lib. 4. tit. 1. pla. 8.* & contra praetoriano consilio prouocanti ad curiam supremam, exercendae prouocationis potestatem fieri, eamque in rem curiales codicillos dari, *idem eo pla. 9.*

¶ Deliguntur istius consilii Senatores a Principe, nec enim ab alio Principi dantur, vt dabatur Lacedaemoniorum regibus. Neque tenetur Princeps, si nolit, sententias eorum sequi: quia neque qui tenetur aliquos in consilium adhibere, tenetur eorum sententiam sequi, *cum olim de arb. Facit dictum & ratio Xerxis, qui Graeciae bellum inditurus, adhibitis Asiae principibus: Ne videror, inquit, meo tantummodo vsue consilio, vs contraxi. Veruntamen mementote, parendum magis vobis, quam suadendum, Val. Max. lib. 9. c. 5.*

¶ Huic consilio quae iurisdictionis contentiosae & ordinariae, praescripta sunt constitutionibus regis, quae pragmaticis vel cogitatae sunt. Cognoscebant & de controuersis ex causa episcopatum, abbatiarum, archiepiscopatum, & aliorum beneficiorum ad nominationem regiam pertinentium exceptis regalibus. Item de leproatis, hospitalibus, pedagis petitis a dominis contra mercatores, qui terra vel aqua negotiantur: nisi aliis curiis priuilegio